

Dk. Ted Hildebrandt, John Eliot, Kikao cha 2, Wigwam wa Waban hadi Natick, MA [1646-1674]

© 2024 Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Ted Hildebrandt katika mafundisho yake kuhusu John Eliot, 1604-1690 Mtume kwa Wahindi. Huu ni kipindi cha 2, Wigwam ya Waban, Oktoba 1646 hadi Natick 1650 hadi 14 Vijiji vya Wahindi Vinavyosali, 1674.

Karibu tena kwenye kipindi chetu cha pili kuhusu John Eliot, Mtume kwa Wahindi, kuanzia 1604 hadi 1690.

Katika kikao chetu cha kwanza, tulishughulikia baadhi ya mambo yaliyomfanya awe na umuhimu. Tuliona jinsi katika Ukumbi wa Bendera katika Ikulu ya Jimbo la Boston, kuna picha ya John Eliot, na pia kwenye Kumbukumbu ya Maktaba ya Usharika, kuna picha zilizochongwa kwa marumaru katika Mtaa wa 14 Beacon wa John Eliot akizungumza na Wahindi. Alichapisha kitabu cha kwanza, kitabu cha kwanza kuchapishwa nchini Marekani, Kitabu cha Zaburi cha Bay, ambacho kilikuwa mwaka wa 1640, ambapo Eliot alihusika katika kutafsiri kwa mita kwa ajili ya Zaburi.

Baadaye, mnamo 1663, alitafsiri katika lugha ya Kihindi ya Algonquin Biblia nzima, yenye kurasa 1180, Biblia ya kwanza kuchapishwa Amerika katika chumba cha chini cha Chuo cha Wahindi, jengo la kwanza la matofali katika Chuo Kikuu cha Harvard. Hata hivyo, liliharibiwa mnamo 1698, na matofali hayo yalitumika kwingineko. Kwa hivyo sasa tulimfuatilia tangu kuzaliwa kwake na baada ya hapo huko Whitford, utoto wake huko Nazeing, na kifo cha wazazi wake alipokuwa akisoma Chuo Kikuu cha Cambridge.

Na kisha, baada ya kifo cha wazazi wake, alienda kuungana huko Little Baddow by Chelmsford na Thomas Hooker, mmoja wa Wapuritani wa mapema ambaye wakati huo Hooker, karibu mwaka wa 1630 au karibu, alielekea Uholanzi na kisha Amerika na kuishi Boston kwa muda mfupi. Na kisha Hooker aliishia kuanzisha Hartford, Connecticut, na kuwa gavana wa kwanza wa Connecticut. John Eliot kisha akaelekea Boston karibu mwaka wa 1631.

Kulikuwa na mchungaji aliyepotea pale ambaye alikuwa amerudi kumshawishi mkewe aje Amerika, John Wilson. John Eliot alichukua uchungaji wa kanisa la kwanza huko Boston, nje kidogo ya Bustani za Boston kwenye Mtaa wa Commonwealth hapo. Na alikuwa na kanisa hilo kwa mwaka mmoja.

Walimtaka abaki na walijaribu, unajua, kumfanya abaki kama mwalimu wao, hata John Wilson aliporudi, lakini alikuwa amewaahidi watu wa Nazeing kwamba kimsingi walipaswa kurudi na hivyo wao, kwamba angekuwa mchungaji wao. Watu wengi kutoka Nazeing, kanisa lake la utotoni, na familia yake walielekea Boston na kisha

kushuka Roxbury. Kwa hivyo, Eliot alifanya hivyo kisha akahama kutoka Boston baada ya mwaka mmoja wa kuhubiri huko, na akahamia Roxbury.

Walikuwa na mchungaji hapo, Thomas Weld, ambaye alikuwa mchungaji mkuu, mkubwa kuliko Eliot kwa miaka tisa. Na kisha Eliot kimsingi alikuwa mwalimu hapo kwa takriban miaka 12. Mke wake mtarajiwa alikuja na akaoa, ndoa ya kwanza katika kanisa la Roxbury.

Nao walikuwa na watoto sita. Na Eliot kisha, kwa takriban miaka 12, alijikita katika kanisa huko Roxbury, kanisa la kwanza la Roxbury. Tulikuonyesha picha za hilo na video zake pia.

Katika kipindi hiki cha pili, kile Eliot atakachofanya hapa ni yapata mwaka 1646. Ataenda kwenye wigwam ya Waban huko Newton au Nonatham kama ilivyoitwa wakati huo. Na kimsingi atawahubiria Wahindi kwa lugha yao mwaka 1646. Kwa hivyo, ni wazi, alikuwa na miaka michache ya kujiandaa kwa hilo.

Alikuwa na jamaa huyu Coconel wa kumfundisha kimsingi, na, aliishi nyumbani kwake, na labda alijifunza kwa shida kubwa wakati huo, lakini alikuwa mtu mwenye kipaji sana. Alijifunza na kwa njia, ana umri wa miaka 39, 40 sasa. Kwa hivyo, kujifunza lugha mpya kwa bidii kama anapokuwa na umri wa miaka 39 au 40 ni mafanikio makubwa.

Kwa hivyo, anajifunza lugha, na kisha yeye, kile tutakachokiona katika kipindi hiki cha leo, kipindi cha pili, tutafuatilia kile John Eliot alifanya na Wahindi kutoka kwa wigwam wa Waban mnamo 1646, hadi 1674, wakati kuna vijiji 14 vya Wahindi wanaosali, hasa kutokana na kazi yake na waongofu elfu wa Wahindi katika kipindi hicho kuanzia 1646 hadi 1674. Kwa hivyo, ni kipindi cha kushangaza. Hiki pia kitakuwa kipindi ambacho atatafsiri Biblia katika Algonquin.

Kwa hivyo, unaweza kuona ni aina ya mtu ambaye alikuwa na maadili ya kazi, bila shaka. Kwa hivyo tuanze na wigwam ya Waban mnamo 14, au samahani, mnamo 1646 huko Nonatom, ambayo leo ni Newton, Massachusetts. Hapa kuna video inayoonyesha kimsingi eneo la wigwam ya Waban na eneo lake kwenye ramani ya Google.

Hapa, unaweza kuona mahali ambapo wigwam ya Waban ilikuwa kusini mwa Massachusetts Turnpike Route 90 na upande wa magharibi kidogo ya Route 95 katika eneo la Newton au eneo la Chestnut Hill. Hapa ndipo tutakuonyesha kwenye Eliot Memorial Drive, moja ya kumbukumbu zilizoachwa kwa Eliot katika eneo hilo. Hapa ndipo alipohubiri mahubiri yake ya kwanza katika wigwam ya Waban.

Tazama upande wa mashariki wa mkutano huu wa Waban wa wigwam mnamo 1646, neno mchungaji limechongwa upande wa kushoto na Gookin limechongwa upande

wa kulia. Hao walikuwa marafiki zake wawili ambao walitumia muda mwingi kushuhudia uongofu wa Wahindi chini ya mahubiri ya Eliot. Sasa, Nonatom inamaanisha kufurahi kwa sababu walifurahia neno la Mungu, na Mungu alifurahi juu ya wenye dhambi wao waliotubu, ilisemwa.

Kwa njia, mahubiri ya kwanza ambayo Eliot aliwahi kuhubiri huko Algonquin , yalifanywa katika eneo la Dorchester Mill, na kimsingi, yalipigwa mabomu. Hakukuwa na jibu kutoka kwa Wahindi, kimsingi tu kwamba alipiga mabomu. Alijua hilo, kwa njia.

Hata hivyo, huyu Kutshamikan, ngoja nione kama naweza kusema hivi kwa usahihi, kimsingi Kutshamikan alikuwa Mkristo wa kwanza kuongoka wakati huo alipohubiri huko Dorchester Mills. Alikuwa Msatcham, kwa hivyo hilo lilikuwa jambo kubwa. Tutaona mengi zaidi kutoka kwake baada ya dakika chache.

Mkutano wa kwanza katika ukumbi wa Waban ulikuwa Oktoba 28, 1646, na huu ulikuwa Newton. Kimsingi, kulikuwa na watu wanne walioenda naye, na hawa ni aina ya marafiki zake ambao watasafiri naye mara kwa mara. Daniel Gookin aliteuliwa baadaye na mahakama kuu kusimamia miji ya Wahindi.

Kwa hivyo, atakuwa na nafasi ya kisiasa. Thomas Shepard alikuwa waziri huko Cambridge, Massachusetts. Alikuwa na alikuwa na ushawishi mkubwa wakati huo.

John Wilson, mchungaji aliyerudi, alikuwa mchungaji wa kwanza wa kanisa huko Boston. Pia alikuwepo. Kwa hivyo Thomas Shepard, John Wilson, na Daniel Gookin walikuwa watu ambao alishirikiana nao na walikuja kuona kazi yake alipokuwa akihubiri katika eneo hili la Nonantum , Massachusetts [Silverlake/Newton ya kisasa], wigwam wa Waban.

Alihubiri kuhusu Amri Kumi, na akahubiri kwa kejeli kuhusu Ezekieli sura ya 37, mstari wa tisa, ambayo ni maono ya mifupa mikavu. Kisha, nukuu, kisha akaniambia, tabiri kwa upepo, nukuu ya mwisho. Na aliposema unabii kwa upepo, watu wote walitazama huku na huku, na huyu hapa jamaa aliyeitwa Wabani, na wote wakaanza kumtazama Wabani.

Baadaye tu ndipo Eliot alipogundua kwamba jina la Waban lilimaanisha upepo. Na kwa hivyo anasema, tabiri kwa upepo, watu wote wa Kihindi walimtazama Waban kana kwamba hii ilikuwa moja kwa moja kwake. Na kwa hivyo, ilikuwa jambo la kushangaza kwamba Eliot alichukua kifungu hiki, na kwamba Waban alikuwepo, upepo ulikuwepo, na akahubiri juu yake.

Kwa hivyo, ilikuwa ya kushangaza. Mahubiri yake yaliendelea kwa lugha ya Algonquin kwa saa moja na dakika 15. Baada ya mahubiri, Eliot, na hii ilikuwa, nadhani, moja ya funguo za kumwelewa Eliot.

Baada ya mahubiri, walikuwa na kipindi cha maswali na majibu cha saa tatu. John Eliot aliwaheshimu sana Wahindi kiasi kwamba aliwaruhusu kuuliza maswali, na akapambana na maswali yao kwa saa tatu. Hii ilikuwa desturi yake.

Mara nyingi alifanya hivi. Kwa hivyo, ilikuwa njia ya ajabu ya kuwaheshimu. Walipokuwa na maswali, alijibu maswali hayo na kujaribu kuyajibu kwa kuridhika kwao.

Sasa, baadhi ya maswali yanaweza kuwa, tunawezaje kumjua Yesu Kristo? Hili lilimumiza Eliot kwa maana moja kwa sababu alisema kwamba kwa kusoma Biblia na kuomba, aligundua kwamba hakukuwa na Biblia katika lugha yao. Na hili lilimchochea kusema, wanaposema, ninawezaje kumjua Yesu Kristo? Lazima waweze kuelewa neno la Mungu, lakini wanahitaji neno la Mungu katika lugha yao wenyewe. Na hilo lilimchochea kutafsiri Biblia katika lugha yao.

Kwa njia, alifanya Agano Jipya mnamo 1661, miaka miwili, kisha akamaliza Biblia nzima mnamo 1663, ambayo ilichapishwa. Swali lingine walilokuja nalo lilikuwa, je, Mungu wa wazungu husikia maombi ya Wahindi? Mungu wako anaelewa Kiingereza, lakini je, anaelewa Wampanoag Algonquin? Na kimsingi Eliot alisema, Mungu alinumba mimi, Mungu aliumba Kiingereza, Mungu alikuumba wewe. Anaelewa kila kitu kukuhusu.

Na kwa hivyo, anaelewa maombi yako yanayoombwa kwa lugha yako. Waban mwenyewe, ambaye ni aina ya chifu na mtu anayeheshimika sana, alisema, tunawezaje kuamini kile ambacho macho yetu hayawezi kuona? Na Eliot akamwambia, naye akasema, Hei, tuko kwenye wigwam ya Waban. Unaona wigwam hii? Je, rakuni walitengeneza wigwam hii? Je, mbweha walitengeneza wigwam hii? Je, upepo ulitengeneza wigwam hii? Hapana.

Unaona wigwam, na unajua kwamba mtu fulani alitengeneza. Na ingawa huwezi kuona ni nani aliyeitengeneza, unaelewa kwamba wigwam hii, kwa kuona matokeo ya kazi ya mtu huyo, unajua kwamba mtu fulani alitengeneza. Haikutengenezwa na mbweha.

Haikutengenezwa na beaver. Ilitengenezwa na mwanadamu fulani. Na kwa hivyo tunapoangalia ulimwengu, tunagundua kuwa haukutengenezwa na mbweha au hata na watu.

Hatuwezi kufanya hivi. Imetengenezwa na Mungu. Kwa hivyo, ingawa hatuwezi kumwona, tunaweza kuona kazi zake za mikono, na kimsingi anatumia hoja ya ulimwengu, ambayo imetumika katika kuomba msamaha kwa miaka mingi.

Kwa hivyo, ni vizuri. Jibu zuri, zuri hapo. Mkutano wa pili, Eliot alirudi kila baada ya wiki mbili, kimsingi wanauita wiki mbili kila baada ya wiki mbili.

Kwa hivyo alihubiri wiki moja na Wahindi katika eneo la Nonantum au Silverlake/Newton. Na kisha angehubiri wiki moja iliyopita huko Roxbury katika kanisa lake la nyumbani. Na kisha angeenda huku na huko, huku na huko hivi.

Na waliita wiki mbili kila wikendi nyingine. Na kwa hivyo, yeye, usiku wa pili aliokuwa huko nje ulikuwa Novemba 12, 1646. Na wakati huu, alihubiri tena kuhusu amri 10: tubu dhambi zako, omba kwa Mungu na mwamini Yesu Kristo, epuka kuzimu, na uende mbinguni.

Maswali yaliibuka wakati huu. Na sasa swali ni, unaweza kuona, imetokeaje kwamba maji ya bahari ni ya chumvi na maji yanayotoka ardhini ni safi? Inavutia. Nashangaa jibu lake lilikuwa nini.

Na kisha wanauliza tena, kwa nini stroberi ni tamu na cranberries ni chungu? Tena, haya ni maswali mengine ambayo yanalenga zaidi kitheolojia. Na Wahindi waliuliza haya: watoto wetu wadogo huenda wapi wanapokufa? Hawajafanya dhambi. Na kwa hivyo waliuliza swali lile lile ambalo wengi wetu tunauliza: nini kinatokea kwa watoto wetu wanapokufa wakati hawajui dhambi, na wanakufa wakiwa wadogo sana na watoto wao wengi walikufa?

Kama ilivyokuwa, ningesema, Eliot alikuwa na watoto sita. John Eliot alikuwa na watoto sita. Anaishi zaidi ya wote isipokuwa wawili.

Watoto wake wanne walifariki kabla yake. Na hilo ni jambo la huzuni kubwa kwake na ni jambo gumu sana kwa mzazi. Kwa hivyo, aliwaona watoto wake wanne wakifariki na alikuwa amebakiwa na wawili tu.

Aliishi maisha yake yote isipokuwa mawili. Swali ni, kwa nini Mungu hakumuua shetani aliyewafanya wanadamu wote kuwa wabaya? Mungu ana nguvu zote, kwa nini hakumtoa shetani? Swali lingine zuri. Eliot alisisitiza maombi pamoja nao.

Pia alisisitiza Sabato. Wapuritani walipenda sana kutunza Sabato. Na hivyo, je, walitunza Sabato? Naam, mmoja wa Wahindi alijibu kwamba kwa Wahindi, hii ndiyo rahisi zaidi. Hatufanyi kazi siku yoyote.

Kama tunaweza kusaidia, alisema mmoja wa Wahindi. Na kwa hivyo ni ucheshi kidogo tu hapo. Hapa kuna swali la kutatanisha.

Kulikuwa na, hapa kuna swali la kutisha. Kwa nini, kwa kuwa Waingereza wamekuwa nchini kwa miaka 27, hawajawahi kuwafundisha Wahindi kumjua Mungu hadi sasa? Swali la kutisha sana.

Hapa kuna swali lingine la kusikitisha kutoka kwa mzee mmoja: mzee sana aliuliza swali hili. Aliuliza kama ilikuwa imechelewa sana kwa mzee kama yeye, ambaye alikuwa karibu kufa, kutubu na kumtafuta Mungu. Na Eliot na marafiki zake kimsingi walijibu, unakumbuka mfano wa mishahara sawa katika Mathayo 20? Ninaamini ni, ambapo wote walilipwa sawa, lakini kisha Mungu aliajiri wengine katika saa ya 11, nao wakalipwa sawa.

Na hivyo, mzee, walimfariji mzee huyo kwa mfano wa mishahara sawa na kusema, hapana, wewe ni mwema, mwanadamu. Wewe ni mzee, wewe ni mzee, lakini wewe ni mwema. Tubu na umwamini Yesu, hasa wewe.

Na baadhi ya, tutawaambia nini baadhi ya Wahindi wanaotuambia, mnapata nini kwa kumwomba Mungu na kumwamini Yesu Kristo? Na hivyo baadhi ya Wahindi wakasema, kuna faida gani? Mnamwomba Mungu, nami simuombi Mungu, na haiwafai zaidi kuliko inavyonifaa mimi. Watoto wenu wanazunguka uchi kama watoto wangu. Mahindi yetu ni mazuri kama yako.

Tunafurahi zaidi kuliko wewe. Kama tungeona kwamba unapata chochote kwa kumwomba Mungu, tungefanya hivyo. Lakini kuna faida gani? Eliot alijibu kwa vidole vyake, kidole chake kidogo, na kidole gumba chake.

Na kimsingi alisema Mungu hutoa aina mbili za baraka. Moja ni kile ninachotaka kukiita vitu vidogo. Na kisha Mungu anakupa vitu vikubwa.

Kwa hivyo, vitu vidogo kimsingi vingekuwa vitu kama nguo, chakula, magunia, nyumba, ng'ombe, na raha. Hayo ndiyo mambo madogo maishani. Rehema kuu, kidole gumba, rehema kuu ni hekima, maarifa ya Mungu, Kristo, uzima wa milele, toba, na imani.

Hizi ni kwa ajili ya roho na kwa ajili ya umilele. Na hivyo anasema, huwezi kuziona, lakini mambo makubwa, mambo muhimu sana, hayo ndiyo mambo ambayo Ukristo hushughulikia. Na hivyo, kwa vyovyote vile, kujibu, hapa kuna moja kutoka kwa mke.

Sawa. Inashangaza pia kwamba wanawake wanauliza maswali pia. Mke wa Wampas anauliza swali hili: mume wangu anapoomba, akiomba Wahindi ikiwa mume wangu anaomba ikiwa sisemi chochote, na bado moyo wangu unakubaliana na anachosema, je, ninaomba? Na alikuwa akijifunza kusokota na kufanya mambo mengine mbalimbali.

Na mwaka 1647, huu ni mwaka mmoja baada ya kufariki na kufariki. Eliot alimtembelea na kuomba pamoja naye na kumwambia, naye akamwambia kwamba bado anampenda Mungu, ingawa alimfanya mgonjwa, na alikuwa ameazimia

kumwomba maadamu angeishi. Alikuwa tayari kufa na aliamini kwamba angeenda kuishi, kuondoka, na kuishi kwa furaha na Mungu katika Kristo huko.

Alikuwa Mhindi wa kwanza mzima aliyefariki chini ya uangalizi wa Eliot wa Wahindi huko. Sawa. Kwa hiyo Eliot akawahubiria Wahindi hawa, nao walikuwa wakiuliza maswali na mambo kama hayo.

Tatizo la Satyam, tatizo la Satyam, na tatizo la Powwow likawa dhahiri zaidi kadri machifu walivyokuwa wakipoteza mamlaka, kadri Powwow au makuhani walivyokuwa wakipoteza mamlaka. Kisha, kulikuwa na upinzani zaidi kwa kile Eliot alikuwa akifanya. Katika uchambuzi wa Eliot baada ya ziara za Wahindi, Eliot anasema nukuu hii: kuna uwezekano mkubwa ikiwa Bwana atamwongoa yeyote kati ya wenyeji hawa, wataomboleza dhambi sana.

Na hivyo ndivyo ilivyotokea. Na kwa hivyo, mpende Kristo zaidi. Mojawapo ya mambo yake ya kwanza, na mimi niliyoyaweka kwenye mtandao, ni mazuri tu.

Inaitwa Machozi ya Toba, Machozi ya Toba, na inasimulia hadithi ya wengi wa Wahindi hawa walioongoka mapema wanapotubu dhambi zao na kukiri dhambi zao kwa machozi na kulia na kumwomba Kristo na kukumbatia injili ya Yesu Kristo, habari njema, habari njema kwamba Kristo alikufa kwa ajili ya dhambi zao. Ni nzuri tu. Mkutano wa tatu ulifanyika tena, wiki mbili, Novemba 26, 1646.

Na mada hapo ilikuwa jaribu la ibilisi. Sasa hilo lilijadiliwa vizuri sana kwa sababu walielewa kwamba walikuwa na aina ya Mungu mwema na Mungu mbaya. Na kwa hivyo mzozo huu hapo, wanaonekana kuelewa hilo vizuri kabisa.

Wampas, mwanaume ambaye mkewe alifariki, aliwaleta watoto wake kwa Eliot huko Roxbury. Wampas alikuja Roxbury, akiwaleta watoto wake, akimwuliza Eliot kama angeweza kuwaelimisha watoto wake. Kwa hivyo unaweza kuona jinsi walivyomwamini John Eliot huyu.

Ilikuwa jambo la kushangaza. Walimwamini sana. Waban, kiongozi, naye alianza, Waban alikuwa kiongozi katika eneo hili la Nonantum, Silverlake/Newton.

Na kimsingi, Amri Kumi zilikuwa kubwa sana, Wapuritani na mambo kama hayo. Waban kisha akaanza kutengeneza sheria ambazo Wahindi wanapaswa kuzifuata. Na akawapa faini kwa sheria hizi.

Sheria yake ya tatu ilikuwa kwamba hakupaswi kupigwa na mke, ikiwemo kosa moja tu kubwa. Mkosaji atafungwa mikono yake nyuma yake na kupelekwa mahali pa haki na kuadhibiwa vikali. Kwa hivyo, kwa maneno mengine, kupigwa na mke kulikuwa kumekwisha sasa.

Na hii inakuambia, watu wengi husema, Ukristo, unajua, tunapaswa kuwaacha wenyeji wawe wenyeji. Naam, ndio, hawa jamaa wanawapiga wake zao na vitu kama hivyo. Ukristo huja, na wanaacha kuwapiga wake zao.

Je, hilo ni jambo zuri au baya? Naam, unabadilisha utamaduni wako. Ninapenda jinsi wasomi wa leo wanavyobishana kutoka kwenye viti vyao vya mikono kuhusu kile walichopaswa kufanya wakati huo. Na bado watu hawa wamekaa katika ofisi zao zenye kiyoyozi, hawajui chochote kuhusu kazi halisi kama hii, wakifanya kazi na watu, na wanapambana na tamaduni zao.

Nambari saba, wanaume wote wanaovaa nywele ndefu, atalipa shilingi tano. Na kwa hivyo kimsingi, wengi wao hukata nywele zao kama mchanganyiko huu wa Ukristo na utamaduni. Na kwa hivyo, sheria za Waban wakati huo zilikuwa za kuvutia kidogo.

Mkutano wa nne ulifanyika mnamo Desemba 9, 1646. Kisha Wahindi waliwapa watoto wao elimu kwa Waingereza na wakasema, hata hivyo, hawakuweza kulipa chochote. Na hivyo, Eliot alikuwa na dhamira kubwa katika kuwafundisha watoto katekisimu.

Hilo lilikuwa jambo kubwa kwake. Na kwa hivyo, atakachofanya ni kupata usaidizi kutoka Uingereza ili kuwapa walimu wa shule na walimu wa shule ili kuwafundisha watoto njia ya Kristo. Kwa hivyo, majira ya baridi kali yakaanza.

Wakati huo huo, kupitia theluji na barafu na baridi kali ya majira ya baridi kali, John Eliot aliendelea kwa wiki kadhaa kupanda farasi wake na kutembea kwenye njia ngumu kupitia msitu hadi kwenye kibanda cha Waban. Na Wahindi wengi zaidi walisubiri. Na kwa hivyo kimsingi, kuna Wahindi wengi zaidi; anazungumza nao kwa lugha yao wenyewe.

Waliona mafanikio ya injili miongoni mwa Wahindi kama utimilifu wa ahadi ya Mungu, baba kwa mwana. Katika Zaburi sura ya pili, baba anamwambia mwana, niombe, nami nitakupa mataifa kuwa urithi wako, na sehemu za mwisho za dunia kuwa milki yako. Na walidhani kwamba huyu ndiye Baba aliyekuwa akizungumza na Kristo kuhusu uongofu wa Wahindi.

Sasa, Kutshamikan, hapa kuna hadithi ya kile kilichotokea. Alikuwa akimfundisha mvulana katekisimu, naye akakemewa. Mvulana huyo alikemewa kwa sababu hakusema, Mheshimu mama yako.

Angesema, Mheshimu baba yako, lakini kisha angeruka kusema, Mheshimu mama yako. Walimkemea mvulana huyo. Kwa hivyo, siku iliyofuata ya hotuba, walimhimiza Kutshamikan kuandaa njia kwa ajili ya mageuzi ya mwana kwa kukiri dhambi zake mwenyewe.

Kwa hivyo, walikuja kwa baba, na baba alikasirika sana kwa sababu mvulana angesema, Mheshimu baba yako, lakini usimheshimu mama yako. Kwa hivyo, baba alikasirika. Kwa hivyo, Eliot na John Wilson wakati huo kutoka kanisa la kwanza la Boston, walimwendea jamaa huyu wa Kutshamikan, na wakasema, unataka mwanao atubu hilo? Kwa nini hawajui kwamba jamaa huyu mwenyewe alikuwa na matatizo?

Kwa nini usiungame dhambi zako kama mfano kwa mtoto wako na kuona kitakachotokea? Na baada ya kuonywa kwa uaminifu hivyo, alikiri kwa uaminifu na kuomboleza kwa uchungu makosa yake. Mwishowe, mvulana huyo alikubali na kukiri kwa unyenyekevu kabisa na kuchukua mkono wa baba yake na kumsamehe.

Aibu yake na fedheha yake iliwashinda wazazi wake sana kiasi kwamba walilia kwa sauti kubwa. Kwa hivyo Kutshamikan alimwambia Eliot kwamba Wasakam walikuwa wamemkasirikia kwa sababu walikuwa wakipoteza mapato yao ya forodha. Na ndivyo alivyokasirika. Alikuwa mmoja wa machifu hao.

Na kwa hivyo aliwaambia kwamba machifu wengine walikuwa wakikasirika na Eliot na kadhalika. Sasa, nataka kuzungumzia kuhusu usaidizi wa kazi ya umisionari ya Eliot. Na Eliot hangeweza kuifanya kwa ufanisi bila msaada wa watu wa aina hii.

Wageni waliokuja Nonantum walikuwa watu kama Thomas Shepard, ambaye tulisema alikuwa kutoka Cambridge, Massachusetts. Alikuwa mchungaji. Alifariki yapata mwaka 1649.

John Wilson wa Boston, kanisa la kwanza la Boston, John Wilson, ambaye Eliot alikuwa mchungaji, alikufa yapata mwaka 1667. Bw. Dunster alikuwa rais wa Chuo cha Harvard. Alitoka pia kuwasikiliza Wahindi wakikiri na mambo kama hayo.

Na kisha kwa kweli inahusika. Harvard ilihusika na Chuo cha Wahindi ambacho kilianzishwa wakati huo. Hapo ndipo Biblia ya Eliot ilichapishwa, pamoja na mambo mengine mengi huko.

Mtandao wa urafiki wa Eliot. Nataka kuugawanya katika makundi matatu: washauri, washauri watatu, wasaidizi watatu, na wafuasi watatu nchini Uingereza. Sawa.

Kwa hivyo, ni washauri watatu, watu ambao Eliot alisaidiwa nao bila shaka wangekuwa, Thomas Hooker. Na nadhani hapo ndipo uzoefu wake wa kuongoka ulipo. Na Thomas Hooker kisha akiwa Mpuritani ambaye anakuja Boston na kisha akaingia Hartford na kuwa gavana wa kwanza wa Connecticut, kiongozi wa Wapuritani, Thomas Hooker.

Thomas Mayhew, tulisema alikuwa akifanya kazi ya Kihindi kidogo kabla ya wanandoa, unajua, miaka michache kabla ya Eliot kwenda Martha's Shamba la Mizabibu. Alikuwa amefanya kazi hiyo kwa mafanikio makubwa, akawahubiria kwa

lugha yao, na alikuwa na uwezo mkubwa. Hakuwa na utaratibu kama Eliot, na Eliot pamoja na vijiji hivi na kadhalika, lakini alikuwa kwenye Martha's Shamba la Mizabibu, mwenye ufanisi mkubwa.

Na watoto wake, watoto wa Mayhew, kisha baada yake, Thomas Mayhew, na kisha watoto waliomfuata waliendelea kufanya kazi na Wahindi kwa zaidi ya miaka mia moja, miaka 150. Kwa hivyo, ni mtu wa ajabu, Thomas Mayhew. Na kwa hivyo wote wawili walishiriki maono haya kwa Wahindi.

Mayhew alifanya hivyo katika Martha's Vineyard. Eliot angefanya hivyo katika eneo la Natick, Massachusetts. Thomas Weld alikuwa na umri wa miaka tisa zaidi, na alikuwa mchungaji mkuu katika kanisa la kwanza la Roxbury.

Eliot alikuwa mwalimu zaidi, na Thomas Weld alikuwa waziri mkuu. Na hivyo hao wangekuwa washauri wake watatu, Hooker, Mayhew, na Weld. Wenzake, watu wa kiwango sawa na wao, walikuja kwenye baadhi ya mikutano hii huko Wabon's Wigwam.

Thomas Shepherd kutoka Cambridge na Richard Gookin walichukua vijiji vya Wahindi mnamo 1687; alifariki. Na kwa kweli, jina la Gookin, ninapokuonyesha kitu hicho huko Nonantum au Newton, kwa kweli wana kumbukumbu yake. Unaweza kuona majina ya Shepherd upande mmoja na ya Gookin upande mwingine, na kisha heshima kwa Eliot.

Kwa hivyo, kwa Shepherd na Gookin, na kisha Eliot, heshima ni kwa Eliot. Kwa hivyo hawa ni baadhi ya marafiki zake. John Wilson, ambaye alikuwa mchungaji wa Boston, alikuwa rafiki mzuri wa kusafiri wa Eliot.

Marafiki zake walikuwa Thomas Shepherd, Richard Gookin, na John Wilson. Sasa, alikuwa na wafuasi watatu nchini Uingereza, na hawa walikuwa wakosoaji. Edward Winslow, kimsingi, alichukua hadithi zilizotoka kwa Thomas Mayhew na John Eliot, na akazitangaza hadithi hizo nchini Uingereza.

Kwa msingi huo, watu wa Uingereza walifahamishwa kuhusu kazi kubwa ambayo Eliot alikuwa akifanya. Kwa hivyo, kwa kweli walikusanya uungwaji mkono kulingana na kitabu cha Machozi ya Toba. Nami nitaorodhesha vitabu vingine, si vitabu hasa. Ni kama kurasa 60, 50, au 90; wanaviita nyimbo.

Hizo zilichapishwa Uingereza na kisha zikawa msingi wa kuchangisha fedha kwa ajili ya Eliot ili kumsaidia kimsingi kuwapa Wahindi zana ili waweze kulima. Hawakuwa na zana za kilimo na vitu vingine. Na kisha pia kwa wakuu wao wa shule na walimu wakuu ambao wangewafundisha watoto kwamba wangelipwa ili waweze kuwafundisha watoto bure.

Kwa hivyo ndio, kwa hivyo yapata miezi sita baada ya John Eliot kuwahubiria Waalgonquin wa Kihindi kwenye wigwam ya Wabon, akiwafundisha watoto na kadhalika, hii ni mwaka wa 1649 sasa, ni kama miaka miwili baadaye, katika utekelezaji wa Charles I, Bunge la Long lilimjumuisha Rais na Jumuiya ya Kueneza Injili huko New England. Kwa hivyo, Jumuiya ya Kueneza Injili huko New England ikawa jumuiya nchini Uingereza ambayo ingeweza kukusanya fedha ambazo zilisaidia sana kumuunga mkono Eliot. Sasa, kwa nguvu, na kimsingi, walikusanya pesa, kama pauni 11,000, ambazo zilikuwa kiasi cha kushangaza wakati huo.

Kisha Eliot alipata jumla ya pauni 50 kwa mwaka, posho ya kila mwaka, pauni 50 kwa mwaka ambayo ilimsaidia sana na kumsaidia mshahara wake na mambo kama hayo. Na ndio, kwa ajili ya elimu. Sasa, mtu aliyeachana na kazi hiyo alikuwa mtu anayeitwa Robert Boyle.

Na kwa hivyo, alikuwa wa pili kati ya wafuasi nchini Uingereza. Tulikuwa na Edward Winslow, ambaye alileta hadithi kwamba Eliot alikuwa hadithi ya ubadilishaji wa Mhindi huyo kwenda Uingereza alikuwa Edward Winslow. Lakini Robert Boyle alikuwa msomi wa falsafa ambaye alikuwa mkuu wa Jumuiya ya Uenezaji wa Injili nchini Uingereza.

Boyle kisha akaona kile Eliot alikuwa akifanya na akapata maono ya kile Eliot alikuwa akifanya. Kwa hivyo alifanya kazi nyuma ya pazia na akatumia vitu kumsaidia Eliot na yote aliyoweza kutoka kwa Jamii. Na kwa kweli ilikuwa kiasi kikubwa.

Mtu wa mwisho alikuwa, bila shaka, Richard Baxter, ambaye alikuwa mmoja wa watu wa kwanza wa Puritan walioandika vitabu vingi. Richard Baxter, unaweza kwenda kwenye Maktaba ya Kikristo ya Classic Ethereal katika Chuo cha Calvin mtandaoni, na watakuwa na kazi nyingi za Puritan za Richard Baxter. John Bunyan na Pilgrim Progress zote ni asili za aina ya Puritan pia.

Kwa hivyo, falsafa ya Eliot kuhusu utume, Eliot anasema hivi: Utunzaji wa Bw. Eliot kwa Wahindi haukuishia kwenye mafundisho ya kidini. Soma hilo tena. Hilo ni muhimu.

Utunzaji wa Bw. Eliot kwa Wahindi haukuishia tu kwenye mafundisho ya kidini. Ilikuwa ni maoni yake aliyopenda na yanayojulikana sana kwamba hakuna athari nzuri ya kudumu inayoweza kutolewa na juhudi kwa ajili ya ustawi wao wa kiroho isipokuwa ustaarabu na uboreshaji wa kijamii uendeleo au uambatane na juhudi hizo. Kwa hivyo, aliona matokeo ya kijamii ya injili yanahitajika ili kuambatana na mahubiri ya injili yenyewe.

Edward Winslow, kama tulivyosema, aliunga mkono hili na akachangisha pesa nyingi kwa ajili yake. Mojawapo ya vitabu walivyochapisha ilikuwa The Day Breaking If Not

the Sun Rising of the Gospel with the Indians in New England. Kinaelezea hadithi hiyo.

Winslow alikuwa akirudi, na inaonekana, walimpelekea hadithi hizi, aina ya umbo lililoandikwa kwa mkono. Winslow alizichukua hadi Uingereza pamoja naye, akaziweka katika umbo linaloweza kuchapishwa, kisha akazifukuza. Siku Hiyo Inayochomoza, Kama Siyo Kuchomoza kwa Jua kwa Injili kulitokana na Malaki 1:11, ambayo inasema, nukuu, kuanzia kuchomoza kwa jua hadi kuchwa kwake, jina lako litakuwa kuu miongoni mwa Wahindi.

Waliweka Wahindi humo. Miezi mitatu baadaye, kulikuwa na hati nyingine ambayo ilitokana na kazi fulani ya Thomas Shepherd, kimsingi ikimhusu Eliot na kazi yake. Mwangaza wa injili uliwaangazia Wahindi huko New England.

Kazi ya Eliot iliangaziwa pia katika hilo. Kwa njia, nina nakala za hati hizi kwenye tovuti. Ukienda kwenye Biblical eLearning na uangalie historia, historia ya New England, na mambo mengine, na John Eliot, utapata hati hizi zote.

Sasa zimehifadhiwa, na nimezikusanya na kuziweka zote pamoja. Inavutia sana kusoma hadithi za baadhi ya Wahindi hawa na uongofu wao. Baadhi ya maswali ya Wahindi yalikuwa hivi.

Dhambi ya kwanza ya ibilisi ni ipi? Dhambi ya kwanza ya ibilisi ilikuwa ipi? Na kama ibilisi au mwanadamu aliumbwa kwanza. Je, mwanadamu aliumbwa kwanza, au ibilisi aliumbwa kwanza? Na kwa nini Mungu hakuwapa watu wote mioyo mizuri? Ni wangapi kati yetu tumeuliza hivyo? Kwa nini Mungu hakuwapa watu wote mioyo mizuri? Na watoto huenda wapi wanapokufa, kwa kuwa hawajatenda dhambi? Hapa kuna moja ya utambuzi kutoka kwa Wahindi hawa. Walikuwa watu wenye utambuzi sana.

Waingereza walimfikiriaje Bw. Eliot, ambaye anakuja miongoni mwa Wahindi waovu kuwafundisha? Waingereza walimfikiriaje Eliot? Swali la kuvutia sana kwa sababu baadhi ya Waingereza watapinga kile Eliot alikuwa akifanya. Tutaona hilo baadaye. Sehemu ya tatu ilikuja mwaka wa 1649, injili tukufu, maendeleo matukufu ya injili miongoni mwa Wahindi huko New England.

Barua tatu kutoka kwa John Eliot na moja kutoka kwa Thomas Mayhew, ambaye alikuwa mmisionari kwa Wahindi kwenye Shamba la Mizabibu la Martha. Muswada wa pili ulipitishwa mwaka wa 1649, Julai 27 na sheria ya kukuza na kueneza injili ya Yesu Kristo huko New England, iliyoelekezwa moja kwa moja kwenye kazi ya Eliot na kuiunga mkono. Jitihada hii ya kimisionari ya kundi hili ilidumu kwa takriban miaka 120.

Muda mrefu baada ya Eliot kufariki, hili liliendelea. Kwa hivyo, kwa uvumilivu wa busara wa Edward Winslow mwanzoni katika kuandika muswada na kisha kuweka shauku ndani yake hai bila ufadhili wake, kazi ya umisionari ya John Eliot miongoni mwa majirani zake, Wahindi jirani, ingeweza kuisha mwanzoni. Sidhani kama ingeisha mwanzoni.

Nadhani Eliot angepata njia na kuifanya kwa sababu alikuwa mkaidi na mstahimilivu katika kujitolea kwake kutimiza ndoto yake. Lakini hata hivyo, Winslow alimsaidia sana, na matokeo yalikuwa kwamba pauni 1,200, 1,200 na vitu vya aina hii, matumizi makubwa zaidi, yanageuka, yalikuwa ya kuchapisha Biblia ya Eliot mnamo 1663. Na kwa kiasi kikubwa, tutazungumzia hili tunapozungumzia Biblia, lakini mashine ya uchapishaji ilitumwa Amerika kulingana na jamii hii ili Eliot aweze kuchapisha Biblia yake ya Kihindi, nakala elfu moja zake.

Robert Boyle, gavana wa Chama cha Uenezaji wa Injili, alielewa maono ya Eliot na kumsaidia sana. Kwa hivyo, Richard Baxter, Edward Winslow, na Robert Boyle walikuwa watu watatu nchini Uingereza waliomsaidia sana. Kwa kushangaza, kama nilivyosema hapo awali, katika kikao cha kwanza, matumaini yalikuwa kwamba waongofu wa Kihindi wangeweza kupumulia uhai katika kanisa la Anglikana lililokufa.

Kwa hivyo kanisa la Anglikana, liliunga mkono kile Eliot alikuwa akifanya kwa ajili ya uongofu wa Wahindi huko Amerika, lakini Eliot na baadhi ya Wapuritani walikuwa bado wanafikiria, wakitumaini kwamba hadithi zao za uongofu na machozi kwa ajili ya dhambi zao na toba na kumgeukia Kristo, kwamba hadithi zao zingeweza kupelekwa Uingereza na kisha ingesaidia kusafisha na kushawishi toba na imani katika Yesu Kristo na kufufuka, kufufuka, na kufufuka kwa kanisa huko Uingereza, ambalo walilionga kama limekufa. Na kwa hivyo inavutia sana kuona kurudi na kurudi kwenye hilo. Na walikuwa wakitumaini kwamba baadhi ya hayo yangerudi Uingereza na kwamba Wahindi wangeweza kuwa mfano kwa Wahindi, kwa watu.

Sasa, Eliot alikutana mwaka wa 1646 katika Wigwam ya Waban huko Newton au Nonantum. Sawa. Sasa, kinachotokea ni kwamba Waban, mtu mwerevu sana, wakati Eliot alipohubiri hapo kwa mara ya kwanza, alimuuliza Eliot kama Wahindi wangeweza kupata ardhi kwa ajili yao wenyewe.

Walizunguka-zunguka kila mahali na hawakuwa na ardhi, na Waingereza wote walikuwa wakiweka uzio na miji, na hawakuweza kuingia humo na kitu kama hicho. Na kwa hivyo, Waban alisema, sawa, tunahitaji mali pia ili kufanya. Kwa hivyo kilichotokea ni, na sasa tutakuonyesha kijiji chake cha kwanza cha Wahindi, kijiji cha kwanza cha Wahindi wanaoomba, kilikuwa mahali paitwapo Natick.

Natick inamaanisha mahali pa vilima. Walimtazama Newton, ni wazi, Nonantum ingekuwa mahali dhahiri pa kufanya hivyo, lakini waliangalia pale, na kwa kweli

hakukuwa na vya kutosha kusaidia kijiji na vitu kama hivyo. Kwa hivyo, waliangalia chini kando ya Mto Charles.

Kuna kona katika Mto Charles na Natick huyu. Na kwa hivyo, walienda Natick wakati huo. Na sasa nina picha ambazo ninataka kuonyesha za kanisa la Natick.

Na kuna, kuna mwamba pale unaoheshimu, na bamba pale linaloheshimu Eliot pamoja na maktaba ya bure ya Beacon ni eneo la kihistoria ambapo kuna aina ya mnara, ambao kwa jina la Eliot umechongwa ndani yake na kadhalika. Kwa hivyo, nitakuonyesha hizo. Sawa.

Hapa kuna bango nje ya kanisa la Eliot huko Natick hadi leo. Na kisha karibu na kanisa, nitakuonyesha baadaye, kuna mwamba wenye bamba la ukumbusho juu yake. Inavutia sana.

Tatu, tutaenda kwenye maktaba ya bure ya Beacon na kuona mnara hapo uliowekwa wakfu kwa John Eliot. Hapa ni ndani ya kanisa la Eliot. Jina la kwanza juu kushoto hapa ni jina la mwanamume Mhindi aliyechukua nafasi ya Eliot baada ya Eliot kuondoka.

Baada yake, watu wote walioorodheshwa ni Waingereza. Na hivyo kanisa likaacha mizizi yake ya Kihindi. Hapa kuna ukumbusho mzuri wa mwamba ulio umbali wa yadi 50 kutoka kanisa la Eliot huko Natick.

Na hapa kuna mnara kwenye maktaba ya Beacon ya bure, yadi mia kadhaa mbali na mwamba kutoka kanisa la Eliot. Na tunapofanya Natick, ni afadhali tufike sehemu ya kaskazini ya Natick ambapo ofisi ya posta iko. Hii ni ofisi ya posta ya Natick, ambapo kuna picha ya John Eliot akizungumza na Wahindi.

Sawa. Sasa Boston ilikuwa ikisukumana. Kwa hivyo walowezi walikuwa wakiishi Boston, ambayo ilikuwa ikisukumana, na Wahindi walihitaji mahali pa kuwa.

Na kwa hivyo, waliweka njia nyingi, Natick njia nyingi hata kama ilivyo leo, ingawa ni kitongoji cha Boston sasa. Wahindi walikuwa wawindaji na wawindaji, wavuvi, na uzio, na dhana za kumiliki ardhi na vijiji kama hivyo zilikuwa ngeni sana kwa njia yao ya kufikiri. Hata hivyo, viwanda vya kukata mbao na viwanda vya mahindi na vitu vingine vilichafua mito na vitu vingine na kuwadhuru Wahindi katika suala la uvuvi na vitu kama hivyo.

Na hivyo Wahindi walitamani kuwa na ardhi yao wenyewe. Ekari 6000 huko Natick ziliidhinishwa. Na hili ni eneo la Wellesley, eneo la Wellesley Needham leo.

Na Natick, bila shaka, bado anajulikana hadi leo. Panda tu kwenye turnpike, Massachusetts Turnpike pale. Na kimsingi, unakuja Natick, na unaweza kuiona hapo.

Kwa hivyo, mnamo 1650, basi, kwa hivyo ninachopendekeza basi ni sawa, 1646, anaenda Wigwam, Wigwam wa Wabon. Na kisha mnamo 1650, 1650, miaka minne baadaye, walipata ardhi kwa ajili ya kijiji cha Natick, kijiji cha Wahindi wanaosali. Walianzisha kando ya Mto Charles, na kimsingi walijenga daraja la watembea kwa miguu juu ya Mto Charles.

Ilikuwa na upana wa futi 80 na urefu wa futi tisa. Wahindi walijivunia sana. Na kwa kweli, inaonekana chini ya mto au chochote kile, daraja la Kiingereza walilojenga lilianguka mwaka mmoja baadaye, majira ya baridi kali, unajua, na ni migumu huko New England na kadhalika na likaangusha daraja.

Na daraja la Wahindi lilisimama imara. Na Wahindi walijivunia hilo. Ilikuwa jambo zuri kiasi fulani.

Kisha Riverhead, waliita kitu cha ajabu. Wahindi wangevua samaki hivi, na wangejenga ukuta ndani ya mto. Tena, huu si kama Mto Niagara, Mto huu wa Charles katika eneo hili ni mzuri, unajua, si mkubwa hivyo.

Kwa vyovyote vile, wanajenga ukuta wa mwamba na kuacha shimo kwenye ukuta wa mwamba kutoka pande zote mbili. Na katika ukuta huo wa mwamba, wangeweka kikapu, ambacho walikiita kikapu cha mkunga, au walikiita sufuria ya mkunga, sufuria ya mkunga. Chungu hiki cha mkunga kilitengenezwa kwa vipande vya mbao na vitu vingine.

Kisha samaki wangelazimika kupitia shimo kwa sababu kuta zilitoka nje. Na kisha wangukuwa ndani ya kikapu hiki, kimsingi, wangewakamata kwenye kikapu. Na hivyo ndivyo walivyofanya baadhi ya uvuvi wao katika chungu hiki cha mkunga kinachoitwa chungu cha mkunga.

Naam, baadaye, na tutarudi kwenye hili, Eliot alikuwa akitafsiri Biblia, na inasema katika Sisera, unajua, jela, na Debora na Beric wanatoka kwenda vitani dhidi ya Sisera na Yabini, mfalme wa Hathori na kitabu cha Waamuzi. Kimsingi, kinachotokea ni kwamba inasimulia kwamba mwanamke huyu ataenda kwenye kimiani yake na kumtazama kimiani yake, akitarajia mwanawe arudi nyumbani kutoka kwenye vita hivyo akiwa mshindi. Na hivyo, Eliot anatafsiri hili kuwa Algonquin.

Na anasema, kimiani ni nini? Hawana kimiani kwenye madirisha yao. Kwa kweli, hawana madirisha. Kwa hivyo, anasema, ninawezaje kutengeneza kimiani? Naam, alimwambia mtu huyo ambaye alikuwa akifanya naye kazi ya utafsiri.

Na akasema, labda hiyo ni sufuria ya mkunga, sufuria ya mkunga. Tumeelezea sufuria ya mkunga ilikuwa nini. Na Eliot alikuwa na hisia tu ya ndani, na Eliot alikuwa hodari katika hili.

Namaanisha, alielewa tafsiri hiyo. Anasema, unajua, sivyo ilivyo, sivyo ilivyo. Na kwa hivyo hakuwa na neno.

Kwa hivyo, alibuni neno, lattice-ot, lattice-ot. Kwa hivyo, alitumia neno lattice na kuweka Agano la Kale mwishoni, lattice-ot, kisha akatumia hilo kisha akamfundisha, akajaribu kumfundisha lattice ilikuwa nini na kadhalika. Nakumbuka nilipokuwa Israeli, nilikuwa nikisoma Kiebrania, na niliingia dukani.

Na katika siku hizo, nilitaka kununua kaseti. Sawa. Hizi ni kwa ajili ya watu waliokuwa na kaseti ya sumaku, walizunguka-zunguka na ungeweza kuicheza kwenye boksi la boom au chochote kile katika siku hizo na kadhalika.

Kwa hivyo, nilitaka kwenda kwenye kaseti. Na kwa hivyo, nilienda dukani, na sijui neno kaseti na kadhalika. Kwa hivyo, nilimweleza jamaa huyo mashine inayozunguka na ambayo unasikia kwa sauti yako, masikio yako, na vitu vingine.

Na ninajaribu kuelezea jambo hili. Ninatoka hapo bila mafanikio. Sikupata kaseti au kitu kingine chochote.

Nilifika nyumbani, na nikaitafuta, na neno la Kiebrania la kaseti ni kasetim. Wanatumia tu neno la Kiingereza kasetim na kuweka mwisho wa im kwenye mwisho wa wingi katika Kiebrania. Na hivyo ndivyo ilivyokuwa.

Kwa hivyo, unapobadilisha lugha, wakati mwingine lugha haziendani sawasawa. Na kwa namna fulani inakubidi ufanye jambo hili la kutatanisha kati ya lugha. Eliot alifanya hivyo.

Na kwa njia, hii ni mwaka wa 1640. Jamaa huyo ana umri wa miaka 40 anapojaribu kujifunza lugha hii. Ni jambo la kushangaza sana alichoweza kufanya.

Utawala wa mji. Natak anahitaji utawala wa mji. Watatawalaje mji? Eliot anasema, Kutoka 18.

Kimsingi anasema watawala wa 10, watawala wa 50, watawala wa mia. Unawachagua viongozi wako wa 10. Unachagua sheria zako za 50.

Unachagua sheria zako kwa mia na kadhalika. Na kwa hivyo, anaweka kile kilichozuiwa kabla hajaenda Uingereza nacho. Na mfalme akamkasirikia sana.

Alikuwa ameomba msamaha kwa mfalme kwa sababu alikuwa akidhoofisha ufalme kwa hili. Sasa, katika makanisa, anatekeleza hili. Kwa hivyo anaondoka katika jumuiya ya Wakristo, ambayo ililipua mabomu Uingereza, ikamletea matatizo makubwa.

Sasa anaandika hati nyingine inayoitwa Ushirika wa makanisa ambapo wanatumia kitabu hiki cha Kutoka, ushauri wa Yethro kwa Musa katika Kutoka 18 hapo. Na kwa hivyo ni jambo la kuchekecha. Ni aina ya mtu anayeendelea.

Agano la Eliot liliandikwa, na watu waliahidi mnamo 1651. Na haya ni baadhi ya ahadi. Hii ni nzuri.

Hivi ndivyo Eliot alivyoanzisha agano hili na watu hawa. “Mungu atatutawala.” Jamani, ni kauli gani hiyo.

Mungu atatutawala. Isaya 33:22, Bwana ndiye mwamuzi wetu. Bwana ndiye mtoa sheria wetu.

Bwana ndiye mfalme wetu. Kitabu chake kitakachoongoza kitabu chake kitakachotuongoza na kutuongoza katika njia. Ee Yehova, tufundishe hekima.

Tuma roho yako mioyoni mwetu na itufundishe. Bwana, tuchukue kuwa watu wako, na tukuchukue wewe kuwa Mungu wetu. Mwisho wa nukuu.

Ni kauli nzuri sana. Wahindi wakati huo ilikuwa agano kati ya Wahindi na Mungu na vitu vingine. Eliot, ufunguo wa Eliot, nadhani, ulikuwa urafiki wake na rafiki yake na wema wake.

Nadhani unaweza kusema tu, aliwapenda Wahindi. Aliwaheshimu. Aliwaheshimu na kuwatendea kwa heshima na utu.

Alisikiliza na kuingiliana na maswali yao. Aliwachukua watoto wao na kuwafundisha katekisimu na kuwafundisha injili na njia mpya za maisha na vitu. Nao walimwamini.

Wahindi waliamini, lakini hawakuamini. Unajua, tutaona baadaye; hawakuwaamini walowezi wengi wa Kiingereza. Sawa. Lakini walimwamini Eliot.

Na kama Eliot aliwaambia, hiyo ilikuwa kama injili na mambo mengine. Kwa hivyo, Eliot alikuwa na uhusiano mzuri na Wahindi hawa. Walimpenda.

Kwa kweli, alizipenda. Ilikuwa nzuri. Sasa, hadithi chache za hadithi.

Wabon, Jaji Wabon, ambaye hutunga sheria kwa kila mtu mwingine. Sivyo? Kwa hivyo Wabon ni mzee mkubwa na mhusika mkuu sasa. Tatizo la Wabon ni kwamba ana sheria hizi zote, sivyo? Kwa hivyo, mtu anafika nyumbani kwake siku ya Sabato.

Unawakumbuka Wapuritani na Sabato? Sawa. Huvunji Sabato. Kwa hivyo Wabon yuko nyumbani kwake siku ya Sabato.

Mtu anakuja, na mgeni asiyetarajiwa anasimama. Anajua kwamba kuna rakuni kwenye mti pale. Na kwa hivyo, kinachotokea ni kwamba anatoka nje, na anamchukua rakuni, anamuua rakuni, na kisha anawapa chakula wageni wake wasiotarajiwa. Hata hivyo, baadhi ya watu walimkataa Wabon na hatimaye wakakamatwa siku ya Sabato.

Alikuwa, unafanya nini hivi? Unaua wanyama siku ya Sabato? Kwa hivyo Wabon alikuwa akivunja sheria zake mwenyewe. Walimkamata na kumpigia simu, kisha akarudi nyuma, na alikuwa amekosea na mambo kama hayo. Na hata hakuweza kuepuka sheria na mambo yake mwenyewe.

Kwa hivyo, sijui. Nilidhani tu kwamba ilikuwa ya kuchekesha. Hapa kuna moja ambayo ni ya kuchekesha.

Sio jambo la kuchekesha sana, lakini kuna jamaa anayeitwa Totherswamp. Totherswamp na alikuwa kiongozi wa Wahindi na mambo kama hayo. Na kilichotokea ni kwamba Totherswamp pia, Wahindi walikuwa na matatizo ya pombe na kulewa kimsingi.

Michezo ya kamari, kamari, na ulevi na kadhalika. Kwa hivyo, kilichotokea ni kwamba Totherswamp alikuwa kiongozi hapo, na wazee watatu walilewa. Kwa hivyo walilewa, na wakasema, ole, sisi ni wafu, na Totherswamp atakuwa upande wetu, na tutapata shida hapa.

Na kwa hivyo, kilichotokea kimsingi ni kwamba hawa jamaa walisema, sawa, lakini Totherswamp ana mtoto wa kiume, mtoto wa kiume wa miaka 11. Nini kitatokea tukimlewesha pia mwanawe wa miaka 11? Tukimlewesha mwanawe wa miaka 11, basi hatatufanyia chochote. Atalazimika kumfanyia hivyo mwanawe.

Kwa hivyo, hatatuweka kwenye hifadhi au kututendea jambo lolote baya kwa sababu mwanawe pia amelewa. Kwa hivyo hawa jamaa watatu kimsingi wanamlewesha mwana wa Totherswamp. Hapana, hawatawekwa kwenye hifadhi au kuchapwa viboko na kadhalika.

Kwa hivyo Totherswamp aliona walichofanya. Aliwaamuru wale watu watatu wawekwe kwenye hisa na kupigwa kama ilivyokuwa sheria wakati huo. Na mwanawe mwenyewe aliwekwa kwenye hisa kwa muda mfupi kisha akapelekwa shuleni, ambapo walimchapa yeye na mtoto wake mwenyewe.

Na hivyo hii inaonyesha kujitolea kwao kwa Ukristo. Inavyoonekana, Wahindi walivutiwa sana na hisia ya wajibu ya mtawala wao, kwamba angefanya hivyo hata kwa mwanawe mwenyewe ili kumfundisha mwanawe somo na mambo kama hayo. Hata hivyo, na sitaki kuzungumzia sana kuhusu Totherswamp, ninachotaka kuzungumzia ni jibu la Eliot.

Adams, katika kitabu chake kuhusu Eliot, anasimulia hadithi ya wale watu watatu kulewa na mwanawe kulewa. Na Eliot alisema sikuweza kusoma chochote ndani yake ila kutofurahishwa. Nilianza kutilia shaka kazi yetu tuliyokusudia.

Sikujua la kufanya. Kwa maneno mengine, Eliot aliona hili, na sehemu ya tatizo ilikuwa mmoja wa watu waliokuwa wamelewa waliomfanyia hivi mvulana huyo mdogo. Alikuwa mmoja wa watafsiri wa Eliot ambaye alikuwa ametafsiri Biblia pamoja na Eliot.

Eliot alimjua jamaa huyu vizuri sana. Na sasa anajiuliza, nilianza kutilia shaka kuhusu kazi yetu tuliyokusudia. Na unaweza kuona usindikaji huu.

Huyu ni mtu mwaminifu. Anasema, je, kila kitu kinaharibika hapa? Jamaa anayenitafsiria Biblia aliacha kumlewesha mtoto huyu wa miaka 11. Ninafanya nini? Ninafanya nini hapa? Na kama kuna mtu yeyote amewahi kushiriki katika huduma, unajua, wakati fulani, unajiuliza maswali ya aina hiyo.

Na ninapenda tu kwamba mtu huyu ni mwaminifu na kiwango hiki cha uaminifu wake. Sikujua la kufanya. Uzito wa dhambi, mtu anayetafakari, moyo wangu unishinde.

Kwa mmoja wa wahalifu, jambo dogo zaidi katika kosa hilo ni kwamba alikuwa mkalimani wangu, ambaye nimemtumia katika kutafsiri sehemu kubwa ya Maandiko Matakatifu. Na katika suala hilo, niliona sumu nyingi ya Shetani. Na unaweza kuona tu, anakasirika sana, akijiuliza mwenyewe na anachofanya.

Na hilo ni jambo lingine lililomfanya John Eliot awe vile alivyo. Na kwa hivyo, sawa. Nataka kutoa maoni kuhusu maisha ya wanawake.

Watu wengi hukosoa; wanasema, wakoloni wote huingia, na wao, unajua, hufanya mambo haya yote kwa ajili ya utamaduni wa Kihindi. Wanayatupa nje, na Ukristo unatawala na kuharibu mambo haya yote kana kwamba watu katika kizazi chetu wanapaswa kuzungumza kuhusu kuharibu utamaduni, kubomoa makaburi, na kupiga marufuku Tom Sawyer.

Na kwa kweli, hata huko Massachusetts sasa, hawasomi Iliad na Odyssey tena. Je, unaweza kuamini hilo? Iliad na Odyssey ya Homer. Imekuwapo kwa miaka 2000, si tena.

Sawa. Kwa hivyo, sisi sio; sisi sio watu wa kutupa mawe, ndio tu ninajaribu kusema. Na kwa kweli, tunawaweka watu hawa kwenye farasi zao za juu.

Lakini ninachosema ni kwamba, sawa, kwa hivyo hebu tuangalie maisha ya wanawake yalikuwaje kwa Wahindi kabla ya Ukristo na athari zao zilikuwaje. Mojawapo ya maboresho makubwa yalionekana haraka miongoni mwao katika kuwatendea wake zao. Kupigwa kwa wake, jambo ambalo lilikuwa la kawaida katika utamaduni wa Wahindi, kulipigwa marufuku miongoni mwao.

Sawa. Je, hilo ni jambo zuri? Unasema, Ukristo unafundisha huwezi kumpiga mkeo. Huo ndio utamaduni wa Kihindi kumpiga mkeo.

Kweli, unajua nini? Sawa. Hiyo ni uboreshaji mzuri. Sawa.

Harakati hiyo iliondoka kwenye ndoa ya wake wengi pia. Kulikuwa na mitala katika utamaduni huo na kadhalika. Waliondoka kwenye ndoa hiyo.

Na nadhani mimi na Eliot tulisoma mambo kadhaa kwa upole sana. Sikusema tu, wafukuzeni wake zenu barabarani, na wanawake hawa maskini hawana pa kwenda. Hapana, ilikuwa tu kwamba wangeelekea zaidi kwenye ndoa ya mke mmoja, na ilifanyika kwa muda.

Eliot alielewa. Huwezi, unajua, kuwafukuza wanawake hao na kitu kama hicho. Kwa hivyo, mitala ilipunguzwa.

Unyanyasaji wa mke ulikuwa, pia ulipigwa marufuku na mambo kama hayo. Tulisoma hadithi hapo awali kuhusu mwanamke ambaye anasema kwamba kabla ya mume wangu kuomba, alikuwa na hasira sana na alikuwa na hasira kali. Lakini tangu alipoanza kuomba, hajakasirika sana, bali kidogo tu.

Na hivyo hata wake wangeweza kuona tofauti ambayo Kristo alifanya kwa waume zao. Na mwanamke huyu anasema, unajua, mume wangu alikuwa na hasira sana wakati wote. Sasa yeye ni Mkristo, na si hivyo tena.

Wampus, Wampus katika tukio dogo, kwa hasira kali, alimpiga mkewe kwa ukatili kama wanawake ambao hapo awali, kama kawaida miongoni mwa makabila ya kikatili, walikuwa wa kawaida sana na walipita bila taarifa. Lakini tangu walipopokea Ukristo, walikuwa wamejifunza kuuona kama kosa kubwa. Mkosaji, katika visa kama hivyo, alitozwa faini.

Wampus alilazimishwa kusimama na kujibu kosa lake katika mkutano wa hadhara. Na kwa hivyo huyu hapa jamaa akikaripiwa hadharani kwa kile alichofanya. John Endicott, mmoja wa magavana wa Massachusetts, alitoka karibu mwaka wa 1651.

Kwa hivyo, hii ni, Natick imeanzishwa kwa takriban mwaka mmoja. Natick ilianzishwa kama kijiji cha Wahindi wanaoomba, na wanaanzisha mambo haya yote. Gavana wa Massachusetts anatoka kumtembelea Natick.

Na haya ndiyo maoni ya John Endicott. John Endicott alivutiwa na tasnia na ustadi wao, ngome, nyumba ya mikutano, na daraja. Eliot alikuwa na umri wa miaka 47 hivi wakati huu, 47, 1651.

Endicott alisema kweli kwamba hii ilikuwa moja ya safari bora zaidi ambazo nimekuwa nazo kwa miaka mingi. Kwa hivyo, Endicott anatoka na kuona kinachoendelea Natick. Na anasema, jamani, hii ndiyo kitu bora zaidi ambacho nimewahi kukiona kwa miaka kadhaa.

Na hivyo alivutiwa sana. Eliot alikuwa akifanya mambo ya ajabu kuhusu kujenga utamaduni, utamaduni wa Kikristo wa Natick, na kijiji cha Wahindi wanaosali hapo. Hata hivyo, hii ilianzishwa mwaka wa 1650.

Kanisa la kwanza halikuingia hadi yapata mwaka 1660. Kulikuwa na kipindi cha miaka 10 hivi pale ambapo kijiji kilikuwa kijiji cha Wahindi wanaoomba, lakini kanisa halikuwa limeundwa kulingana na mambo yote ambayo Eliot alitaka kuyaona. Na kwa hivyo Eliot alikuwa akifundisha katekisimu na kufanya mambo mbalimbali na Wahindi hawa na kadhalika.

Na baadhi ya Wahindi wakati huo walikuwa baadhi ya maungamo haya. Sawa. Acha nisome moja wapo.

Na huyu ni Totherswamp, mwanamume akiwa na wale watu watatu walevi wakimfuata mtoto wake, wakimlewesha na kadhalika. Anasema, nukuu, sasa huu ndio ungamo lake. Sawa.

Ninakiri kwamba ninastahili kuzimu. Siwezi kujiokoa, lakini naitoa roho yangu na mwili wangu kwa Kristo. Nami naiamini roho yangu kwake, kwa maana yeye ndiye mkombozi wangu.

Nami natamani kumwita nikiwa hai. Kwa njia, ungamo la Waban halikufaulu. Na ilibidi wasubiri hadi aidhinishwe kwa sababu kulikuwa na jamaa mwingine ambaye alikuwa mwalimu wa shule ambaye pia alikuwa na ungamo lake.

Kuna jamaa anayelitwa Robin Speen anayesimulia hadithi, hadithi ya kugusa moyo ya mtoto wake akikiri akiwa karibu kufa. Baba Robin anasema sikuweza kujua kama huzuni ya kifo cha mtoto wake au furaha ya imani yake ilikuwa kubwa zaidi. Sawa.

Acha nisome hilo tena. Hakuweza kujua kama huzuni ya kifo cha mtoto wake au furaha ya imani yake ilikuwa kubwa zaidi alipokufa. Kwa hivyo ana mtoto anayekufa.

Kuna furaha kwamba mtoto anamjua Kristo, lakini pia kuna huzuni katika kumpoteza mtoto. Na kwa hivyo, unaelewa hili kwa Wahindi na mambo kama hayo. Walikuwa na siku, kile wanachokiita siku ya kuuliza maswali.

Na siku hii ya kuuliza maswali ilikuwa kama miaka mitatu baadaye ambapo wangewauliza Wahindi maswali ya kimafundisho. Ni kama uthibitisho wa kihuduma wanapoenda kwenye mtihani wa mhudumu wa injili, ambapo huwauliza maswali na kufanya mambo kama hayo. Na kwa hivyo hapa unayo.

Wanawafanyia hivi Wahindi. Na kwa hivyo wanaiita siku ya kuuliza maswali, na baadhi yao hufaulu. Na kama nilivyosema, Wabon hakufaulu.

Alirudi baadaye. Jambo lingine ambalo ninapaswa kutaja ni kwamba miaka 14 baada ya wigwam ya Wabon mnamo 1646, miaka 14 baadaye, walianzisha kanisa la kwanza huko Natick mnamo 1660. Na kuna watu wapatao 50 ambao walipita na kuwa msingi wa Wahindi ambao wakawa msingi wa kanisa la Wahindi wanaosali hapo.

Jambo moja nililogundua baadaye, na sikugundua, ni kwamba Eliot angesafiri umbali mrefu, umbali mrefu, na nguvu zake zilikuwa za ajabu kwa sababu angekuwa akihubiri Roxbury, kisha angepanda farasi na kupanda hadi Natick. Kisha alikuwa huko Merrimack River na safari hizi ndefu tu msituni, wakati mwingine ambapo hakuna njia na vitu vingine, akipanda farasi na tu, tu, ilikuwa wakati mgumu sana huko akipitia baadhi ya maeneo haya na vitu. Na ikawa kwamba alikuwa kilema wa mguu mmoja.

Na sikugundua hilo hadi niliposoma vyanzo kadhaa. Na mmoja wa watu alitaja kwamba alikuwa na sciatica katika moja ya miguu yake. Ilikuwa mbaya sana kiasi kwamba mguu wake ulikuwa umepooza.

Kwa hivyo, alikuwa na ulemavu wa mguu mmoja. Kwa hivyo, wanawe watatu walifunzwa huko Harvard. Wana watatu wa Eliot walifunzwa huko Harvard.

Na kama tulivyosema, watoto wake wote wanne kati ya sita walikufa kabla yake, jambo ambalo lilikuwa la kusikitisha na nzito sana kwake. Yeye na mkewe walioishi, aliishi hadi kufikia umri wa miaka 86. Na hivyo hilo lilikuwa jambo zito sana. Sijui ni nini, unachoweza kuona kama kigumu kuliko kifo cha mtoto.

Unajua, watoto wanapaswa kufa, wazazi wanapaswa kufa kwanza, na kisha watoto, watoto wanapokufa kwanza, ni jambo baya kwa wazazi. Na baadhi ya watu wamelazimika kukabiliana na aina hiyo ya kitu. Kwa hivyo, sawa, sasa miji zaidi ya Wahindi.

Natick, ambayo sasa ni 1660, iko madarakani. Kuna Wakristo 15 katika kanisa huko, labda Wahindi wapatao wawili au 300 huko. Wao ni Wakristo, si washiriki kamili wa

kanisa, bali ni Wakristo katika mji huu wa Wahindi wanaosali. Mfano wa Natick wakati huo ulikuwa kwamba waliupanua. Na kwa hivyo kimsingi waliupanua hadi miji saba na kisha hadi miji 14.

Na kwa hivyo baadhi ya miji hii kama Chelmsford leo, nitakupa majina ya kisasa, Littleton, Marlboro, Grafton, Hoppington, Natick, bila shaka, na Stoughton. Na kisha Canton, nimegundua tu Canton pia, hiyo inavutia. Canton, chini kidogo ya Roxbury, hapo, na unaweza kuendesha gari chini ya 95 leo, na unapita Canton.

Canton ndipo John Elliott Jr. alipokuwa mchungaji. Na kwa hivyo akawa mchungaji katika kanisa la Canton. Lilikuwa kanisa la Kihindi hapo.

Kwa hivyo, Gookin akawa msimamizi wa vijiji 14, vijiji vya Wahindi vinavyoomba kwa Wakristo. Daniel Gookin akawa msimamizi wa hilo mwaka wa 1656. Na Jumapili, wacha nisome nukuu hapa.

Siku ya Jumapili, Wahindi hukusanyika mara mbili kwa mdundo wa ngoma na kutembea kwa heshima hadi kwenye nyumba ya mikutano, wakiwa wamevaa Kiingereza chao bora. Kwenye viti vilivyo wazi ndani, wanaume huketi upande mmoja, wanawake upande mwingine, kama ilivyo katika mazoezi ya Kiingereza. Tunamwona Waban, ambaye sasa ni mzee, akitoa heshima kwa busara na uchaji wake.

Sijui Mhindi yeyote anayefanya vyema katika yeye. Kwa hivyo, Waban alikuwa mtu mzuri sana ambaye aliheshimiwa na Wahindi. Na pia hapa tuna Winslow akisema kwamba alikuwa hivyo, Waban aliheshimiwa na Waingereza pia.

Inavutia sana kwangu kwamba nilipokuwa nikitafuta Google, nilikuwa nikitafuta ramani ya kutafuta Newton na mahali ambapo baadhi ya miji hii ilikuwa, na iko katika eneo la Wellesley, eneo la Newton, na eneo la Natick juu ya Kusini-mashariki mwa Boston. Ni zaidi ya upande wa Kusini mwa Boston na kadhalika. Na nilikutana na kijiji kidogo. Je, unaweza kukisia jina la kijiji hicho lilikuwa nini? Waban.

Ndiyo. Nathubutu kusema kuna mengi; simjui mtu yeyote anayejua historia ya Waban, lakini mji huo unaitwa Waban. Na hapo ndipo Waban alipotoka.

Kwa hivyo, ni ya kuvutia sana. Jina hili la Waban lipo hadi leo. Nadhani kuna hifadhi ya Waban na vitu vingine vinavyoitwa Waban huko nje hadi leo.

Na naamini inarudi kwa Mhindi huyu kwamba Eliot alikuwa mmoja wa waongofu wa kwanza wa Eliot na mtu aliyeheshimiwa sana. Kwa hivyo, sawa. Kwa hivyo, tulizungumzia kuhusu hilo, na ninataka kuhamia 1660, ambayo ilikuwa kanisa la Natick.

Kisha waliipanua hadi vijiji 14, na sasa Gookin na Eliot wanazunguka, na huu ni mwaka 1674. Sasa tarehe hiyo, mwaka 1675 itakuwa tarehe muhimu sana. Hiyo ni vita vya Mfalme Philip.

Mwaka mmoja kabla ya vita vya Mfalme Philip mwaka wa 1674, Gookin na Eliot walizunguka na kutembelea makanisa na vijiji vyote 14, samahani, vijiji. Kwa hivyo Gookin, ambaye anasimamia vijiji, na Eliot wanaenda kutembelea vijiji hivi 14 vya Wahindi wanaoomba mnamo 1674. Hapa kuna kipande kifupi cha video cha baadhi ya ishara zilizopo leo kusherehekea vijiji hivyo 14 vya Wahindi wanaoomba.

Mwaka ujao na kikao chetu kijacho kitakuwa ni kuingia kwa vita vya Mfalme Philip mwaka wa 1675. Kulikuwa na mauaji makubwa ya halaiki yaliyochomwa katikati ya jiji. Ulikuwa mgogoro mbaya kati ya walowezi na Wahindi, na ulikuwa mkali na mkali sana.

Matokeo yake, uharibifu mkubwa ulifanyika. Vijiji hivi 14 vitatoweka, baadhi yake vitatoweka tu kadiri vitakavyokuwa vijiji vya Wahindi vinavyoomba kwa Wakristo na kadhalika. Na Eliot atalazimika kuanza upya.

Kwa hivyo, tutaishia na hilo, lakini tumalizie kwa maelezo chanya. Eliot basi, kuanzia mwaka 1650, huku Natick ikiwa mji wa kwanza, walipewa ekari 6,000, na kulikuwa na vijiji hadi 14 vya Wahindi wanaoomba kufikia mwaka 1674. Hilo ni jambo la kushangaza.

Maelfu ya Wahindi, Wahindi elfu moja, walimjua Bwana kupitia kazi ya John Eliot. Na wakati mwingine, tunataka kuanza kwanza na Biblia ya Eliot, ambapo alitafsiri mnamo 1663, Biblia katika lugha ya Algonquin. Kisha, tutaangalia vita vya Mfalme Philip, matokeo ya vita hivyo, na mwisho wa maisha ya John Eliot.

Tena, natumai unaweza kupata msukumo kama nilivyopata kupitia kazi ya jamaa huyu John Eliot huko nyuma katika miaka ya 1600, 1640, 1650, kama tulivyosema, pamoja na Natick, na kisha hadi 1674, mwaka mmoja tu kabla ya vita vya Mfalme Philip na alikuwa na athari kubwa sana nchini Uingereza na pia miongoni mwa Wahindi na kazi ya ajabu aliyoifanya. Kwa hivyo, kwa kipindi kingine zaidi, natumai unaweza kujiunga nasi kwa kipindi cha mwisho kuhusu maisha ya John Eliot. Asante sana.

Huyu ni Dkt. Ted Hildebrandt katika mafundisho yake kuhusu John Eliot, Mtume wa Wahindi 1604-1690. Huu ni kipindi cha 2, Wigwam ya Waban, Oktoba 1646 kwa Natick 1650 hadi 14 Vijiji vya Wahindi Wanaosali, 1674.